

EL CANYET, UN LLOC DE MORT

per JORDI FOSSAS

AVISO AL PUBLICO.

De órden del Señor Gobernador de esta Plaza, con acuerdo de la Junta de Sanidad, se manda que nadie dexé ni ponga en el lugar que hasta ahora se ha acostumbrado las Caballerias y demas Ganados muertos ó moribundos, sino que desde hoy se lleven y pongan en el sitio que nuevamente se destina, que es el arenal inmediato al Mar, desde algo mas allá del Cementerio general hasta á encontrar con la Azequia de la Llacuna; en el qual, para mayor conocimiento, se ha colocado un poste con una tablilla que sirve de seña. Y á qualquiera que contraveniga se le exígirá la pena de treinta reales de ardites.

Barcelona 19 de Abril de 1808.

A començaments del segle XIX, en un ban, el governador manà que les cavalleries i altres animals morts fossin dipositats al Canyet, prop de la Llacuna (vegeu la seva situació en el plànol de la pàgina 32-33).

A començaments de juliol del 2010 es va trobar un important jaciment d'esquelets d'equins, cavalls o burros mentre es feien les obres subterrànies per instal·lar la recollida pneumàtica a la plaça de Juli González, a uns 400 metres del mar. Juntament amb els exemplars d'equins identificats se'n van trobar altres de més petits, probablement gossos o gats, tots ells enterrats en un terreny sorrenc a menys de dos metres de profunditat. Segons les primeres datacions, les restes d'aquests animals són, com mínim, de començaments del segle XIX i, per tant, anteriors a l'època industrial, quan damunt del jaciment es va construir una fàbrica.

Segons les primeres investigacions, els animals van ser col·locats allà expressament, ja que estaven molt ben posats l'un al costat de l'altre. I tots els esquelets dels equins presentaven una característica ben particular: els faltava la part entre el genoll i el casc de les potes del davant, un tipus d'os utilitzat per la seva duresa, ja des d'època romana, per a la confecció de botons.

No gaire lluny d'aquest jaciment hi havia la fàbrica de botons dels Vilella, situada a l'encreuament dels carrers de Pujades i Bac de Roda, que va estar activa fins als anys cinquanta del segle XX. Encara avui alguns veïns recorden com arribaven els carros carregats d'ossos a l'entrada de la fàbrica.

Aquest jaciment podria ser el que assenyalava un ban governatiu de l'Ajuntament de Barcelona del 1808.

Ban governatiu del 1808

Al llarg de la història, els responsables polítics de la ciutat de Barcelona han tingut tendència a portar al més lluny possible dels límits de la ciutat tots aquells serveis que, tot i ser imprescindibles, podien generar molèsties.

A començaments del segle XIX, en un ban del 19 d'abril de 1808 —des del mes de febrer Barcelona formava part de l'Europa de Napoleó—, el governador Pedro Goozens, d'acord amb la Junta de Sanitat, manà que les cavalleries i altres animals morts o moribunds fossin dipositats al Canyet, que és el nom popular que rebien els llocs destinats a l'enterrament dels animals. I per tal de complir l'ordre, es delimità un canyet en un arenal proper al mar, entre el Cementiri

Un edicte del 1820 va donar la concessió del canyet a José Carreras, *el Cojo*.

General i la sèquia de la Llacuna. Aquests terrenys formaven part de Sant Martí de Provençals, on, alguns anys després, va créixer el barri del Poblenou.

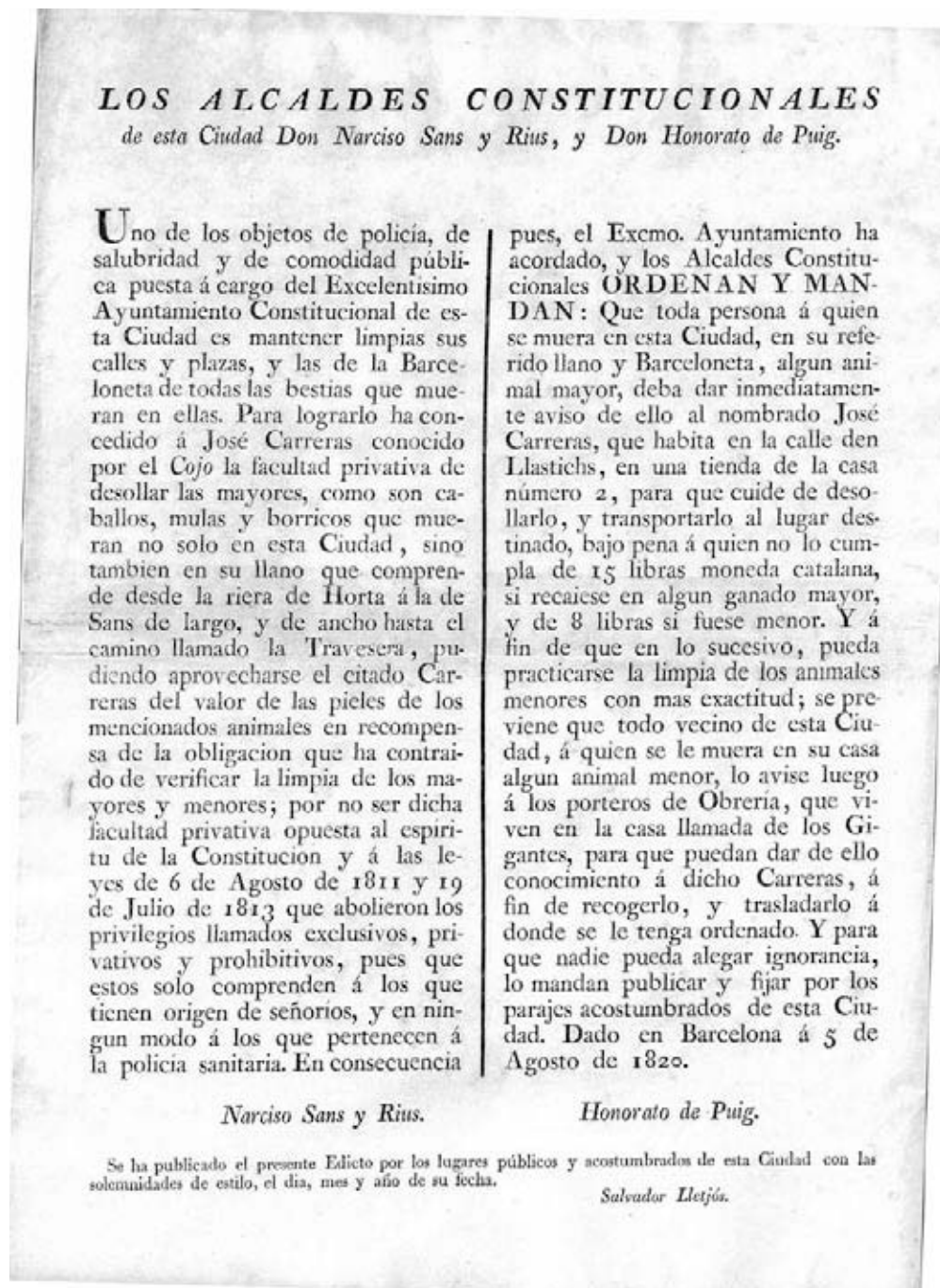
Per informar correctament sobre el lloc i la funció que feia, es va col·locar un cartell, afixat a un pal de fusta, en el qual s'advertia que l'incompliment seria multat amb la quantitat de trenta rals d'*ardites* (10 rals eren equivalents a una lliura).

El Canyet era un lloc de mort. Estava situat en un paratge inhòspit i ferotge on a la nit els llops eren els amos. Fumerols, aigües estancades, animals en descomposició i una fetor immensa que arribava fins a mar eren els signes d'identitat de l'indret. Era l'abocador on es llençava tot allò que no es vol, fins i tot algun condemnat a mort executat per la justícia barcelonina.

José Carreras, *el Cojo*

Un edicte del 5 d'agost de 1820, primer any del període conegut com el Trienni Liberal, signat pels alcaldes constitucionals de Barcelona, Narciso Sans i Rius i Honorato de Puig, va donar la concessió del canyet a José Carreras, conegut amb el malnom d'*el Cojo*. L'objectiu de l'edicte era eliminar els animals morts, tant els grans com els petits, dels carrers i les places de la ciutat i, també, del pla que anava de la riera d'Horta a la de Sants i fins al camí conegut com la *Travesera*. En pagament dels seus serveis, José Carreras podia fer negoci amb les pells i les restes dels animals.

L'edicte establia l'obligació dels ciutadans de Barcelona i rodalia d'avisar immediatament l'esmentat Carreras quan es morís algun animal de mida grossa. Carreras, que vivia en una botiga del número 2 del carrer d'en Llàstics, l'escorxava i el transportava al canyet. El zel de les autoritats municipals a favor de la higiene i la salubritat públiques d'una població que vivia tancada per les muralles es complementava amb les corresponents multes. Els infractors eren sancionats amb 15 lliures catalanes pels animals grans i 8 lliures si eren petits. Per a les bèsties de mida petita, en lloc d'anar a buscar directament el Carreras, es podia avisar els porters que vivien a l'anomenada Casa dels Gegants, seu de l'embrió del que alguns anys més tard va ser la Guàrdia Municipal

LOS ALCALDES CONSTITUCIONALES

de esta Ciudad Don Narciso Sans y Rius, y Don Honorato de Puig.

Uno de los objetos de policia, de salubridad y de comodidad pública puesta á cargo del Excelentísimo Ayuntamiento Constitucional de esta Ciudad es mantener limpias sus calles y plazas, y las de la Barceloneta de todas las bestias que mueran en ellas. Para lograrlo ha concedido á José Carreras conocido por el *Cojo* la facultad privativa de desollar las mayores, como son caballos, mulas y borricos que mueran no solo en esta Ciudad, sino tambien en su llano que comprende desde la riera de Horta á la de Sans de largo, y de ancho hasta el camino llamado la *Travesera*, pudiendo aprovecharse el citado Carreras del valor de las pieles de los mencionados animales en recompensa de la obligacion que ha contraido de verificar la limpia de los mayores y menores; por no ser dicha facultad privativa opuesta al espíritu de la Constitucion y á las leyes de 6 de Agosto de 1811 y 19 de Julio de 1813 que abolieron los privilegios llamados exclusivos, privativos y prohibitivos, pues que estos solo comprenden á los que tienen origen de señorios, y en ningun modo á los que pertenecen á la policia sanitaria. En consecuencia

pues, el Excmo. Ayuntamiento ha acordado, y los Alcaldes Constitucionales **ORDENAN Y MANDAN**: Que toda persona á quien se muera en esta Ciudad, en su referido llano y Barceloneta, algun animal mayor, deba dar inmediatamente aviso de ello al nombrado José Carreras, que habita en la calle den Llastichs, en una tienda de la casa número 2, para que cuide de desollarlo, y transportarlo al lugar destinado, bajo pena á quien no lo cumpla de 15 libras moneda catalana, si recaiese en algun ganado mayor, y de 8 libras si fuese menor. Y á fin de que en lo sucesivo, pueda practicarse la limpia de los animales menores con mas exactitud; se previene que todo vecino de esta Ciudad, á quien se le muera en su casa algun animal menor, lo avise luego á los porteros de Obrería, que viven en la casa llamada de los Gigantes, para que puedan dar de ello conocimiento á dicho Carreras, á fin de recogerlo, y trasladarlo á donde se le tenga ordenado. Y para que nadie pueda alegar ignorancia, lo mandan publicar y fijar por los parajes acostumbrados de esta Ciudad. Dado en Barcelona á 5 de Agosto de 1820.

Narciso Sans y Rius.

Honorato de Puig.

Se ha publicado el presente Edicto por los lugares públicos y acostumbrados de esta Ciudad con las solemnidades de estilo, el dia, mes y año de su fecha.

Salvador Lletjós.

de Barcelona. I els porters eren els encarregats de cercar el Carreras.

El cementiri i la Llacuna

El cementiri a què fa referència el ban del 1808 és el primer cementiri fora muralles, construït pel bisbe de Barcelona Josep Climent l'any 1775 i enderrocat durant la Guerra del Francès (1808-1814). Estava situat en el mateix indret on al cap d'uns quants anys, el 1821, es va edificar l'actual Cementiri del Poblenou. Per aquest ban també ens assabentem d'altres dades sobre la zona: la Llacuna era un indret pantanós i no gaire salubre que estava on ara hi ha la cruïlla dels carrers de Pere IV i Almogàvers. A mitjan segle XVIII s'havien iniciat els treballs per intentar assecat aquells terrenys, on desai-

guaven recs que procedien del Clot. L'enginyer Prósper de Verboom (1667-1744) va crear una sèquia, probablement la que pren el nom de la Llacuna, que duia les aigües, fins aleshores estancades, cap al mar, i el que eren prats insans van esdevenir amb el temps terres productives i urbanitzables. El nom de la Llacuna ha quedat en el record gràcies a un carrer i una estació de metro.